

LIITON Arkki

RADIO- JA TELEVISIOTOIMITTAJIEN LIITON JÄSENLEHTI

nro 1 | 2016

**Kiviä
kohti journalisteja**

**Työ käy
tekijälle kalliimmaksi**

**Tar robotar
journalistjobben?**

**Valistajista
ammattimieheksi
-väitös**

**Alan työehtojen
pirstominen kiihtyy**

Sananvapautta hengenkaupalla

Kirjoitan tätä pääkirjoitusta yöllä kotonani. En saanut unta. Takana on kummallisin ja pelottavin päivä noin 30-vuotisen toimittajanurani aikana. Jouduin työtehtävissäni tänään ensin uhkailun kohteeksi ja lopulta kivisateeseen.

Olin kuvaamassa mielenosoitusta Pyhäjoen ydinvoimalatyömaalla. Aluksi naamioitunut ulkomaalainen mielenosoittaja yritti estää pääsyni tapahtumapaikalle uhkaamalla rikkoa ensin kamerani ja lopulta myös ”jotain muuta”. Kiersin huutojen saattelemana aktivistien tiesulun metsän kautta. Ydinvoimalatyömaalle johtavalla tiellä aloin kuvata, kuinka viisi aktivistia kantoi kiviä tielle. He alkoivat huudella huonolla englannilla ja heitellä minua kivenmurikoilla, nyrkinkokoisilla ja isommillakin, lujaa ja suoraan kohti. Kivet oli tarkoitettu osumaan. Samalla kun kuvasin, väistelin kiviä, etteivät ne olisi osuneet päähäni. Olin ensimmäistä kertaa työssäni hengenvaarassa.

Selvisin tilanteesta vahingoittumattomana. Mutta jotain muuttui. Sananvapauttani oli loukattu. Lehdistönvapautta oli kohdallani loukattu. Mietin, uskaltaisinko jatkossa raportoida kaikista asioista kuten aikaisemmin. Enkä ole valitettavasti Suomessa yksin kokemukseni kanssa. Journalisti-lehden keväällä tehdyssä kyselyssä joka kuudes suomalaistoimittaja kertoi tulleen uhkailluksi kahden viime vuoden aikana.

Hienoa on, että suurin osa suomalaisten toimittajien työnantajista suhtautuu turvallisuusasioihin hyvin. Myös oma työnantajani Yle toimi tilanteessa kiittävästi. Esimiehet kolmelta eri tasolta ottivat yhteyttä heti tapauksesta kuultuaan ja tarjosivat apua. Toisin on esimerkiksi freelancejournalisteilla. Heillä ei yleensä ole toimeksiantajaa tukena.

Onneksi myös viranomaiset ovat viimein alkaneet ottaa vakavasti journalisteihin kohdistuvan uhkailun. Poliisi ja syyttäjät eivät toivottavasti enää kertaakaan jätä tutkimatta yhtään toimittajaan tai kuvaajaan kohdistunutta uhkausta sillä perusteella, että vaaromomentti kuuluisi journalistin ammattiin Suomessa.

Itse marssin poliisilaitokselle tekemään rikosilmoituksen. Syyllisiä tuskin saadaan kiinni, mutta ainakin tapauksesta jää tilastoihin mustaa valkoisella. Jos Sinä joudut uhkailun kohteeksi työssäsi, tee sama.

Tilastomerkinnät toimivat todisteina ja tukena taistelussamme sananvapauden puolesta. Sananvapaus on puolustamisen arvoinen. Ei anneta uhkailijoiden vaimentaa suomalaista vapaata mediaa.

Ari-Pekka Sirviö
ari-pekka.sirvio@yle.fi

Päätoimittaja: Ari-Pekka Sirviö
Toimitus: Anneli Salmivaara
Taitto: Tiina Madisson
Kannen kuva: Ari-Pekka Sirviö
Paino: Edita, Helsinki

Toimituskunta:
Ari-Pekka Sirviö, pj.
Jari Aula
Linus Lång
Tiina Madisson
Kirsi Mattila
Leena Mattila
Jukka-Pekka Nyrhinen
Leea Ollikainen
Kari Romppainen

Julkaisija:
Radio- ja televisioimittajien liitto ry.
Uutiskatu 2, 00240 Helsinki
PL76, 00024 Yleisradio
rttl@yle.fi

Seuraava Arkki ilmestyy syyskaudella 2016.

Lehti on pdf-muodossa osoitteessa: www.rttl.fi

Juttuehdotukset, kommentit ja muut viestit ovat tervetulleita. Läheta juttusi sähköpostilla osoitteeseen rttl@yle.fi

LIITON Arkki

nro 1 | 2016

- 4 RTTL uusien haasteiden edessä
- 7 Yhteistyötä myrskyssä
- 8 Ilmasta
- 9 Pitääks olla kaikkien kanssa, kaiken aikaa...
- 10 Pienet purot
- 12 Freen täytyy yrittää
- 13 Intia - Suomi MoDo-hanke
- 14 Albanian mediakenttä kasvaa
- 18 Vanha valloitettiin Eurooppa-päivänä 9.5.
- 20 Tar robotar de sista journalistjobben?
- 22 Barents Press Haaparannan huhtikuussa
- 24 Pirjo Munck väitteli toimittajuudesta
- 28 Mitä tapahtuu työehdoillemme?
- 29 Pasilalaiset Prahan keväässä
- 31 Liiton Arkkia 40 vuotta

24

Pirjo Munck väitteli toimittajuudesta
RTTL:n emerita-asiamiehen Pirjo Munckin "Valistajista ammattimieheksi" -väitöstilaisuus 22.4.2016 Helsingin yliopistossa.

14

FAO Albanianssa
Bussista ei voi erehtyä, ketä tässä matkaa.

18

Gallen-Kallelan Kullervo inspiroi Vanhan musiikkialissa myös käyrätorvikvartetti Golden Hornin puhaltajia komeisiin tul-kintoihin, taalainmaalaisesta valssista pohjalaiseen ralliin.

31

Liiton Arkkia 40 vuotta
Liiton Arkki on jo vireä nelikymppinen. Sen edeltäjää, ajankoh-taista jäsenkirjettäkin julkaistu kohta 50 vuotta.

Olemme uuden edessä.
Muutos on tapahtunut nopeasti, mutta vääjämättömyyksiä.

RTTL

uusien haasteiden edessä

Ei tarvitse mennä kuin muutama vuosi taaksepäin, kun suomalaisen sähköisen median työntekijöiden tilanne oli vielä ihan toisenlainen kuin nykyään. Ja kyse ei ole vain yhdestä asiasta, vaan koko kenttä on muuttunut: ansaintalogiikka, yhtiörakenteet, työnkuvat sekä työllisyys- ja työehtotilanne. Tällä kaikella on vaikutuksensa myös Radio- ja televisiotoimittajien liiton toimintaan.

Yhä useampi RTTL:n jäsen on työehtosopimusten tavoittamattomissa, freelancerina, pakkoyrittäjänä, vuokratyöläisenä, nollatuntilaisena, tarvittaessa töihin tulevana tai vaikkapa pienessä tuotantoyhtiössä, joka piut paut välittää työehtosopimuksista. Moni tekee töitä ilman TES-turvaa, alipalkattuna, ilman lomaa tai muita työsuhteisia etuja, kuten esimerkiksi työterveyshuoltoa.

Näiden työntekijöiden saaminen työehtosopimusten piiriin on suuri haaste. Jämäkä keino työehtotilanteen parantamiseksi olisi saada työlainsäädäntö vastaamaan nykyaikaa. Se näyttää kuitenkin pitkältä ja kuoppaiselta tieltä, sillä valtiovallalla ei

ole halua tulla työntekijäjärjestöjä vastaan asiassa. Apua ei näytä tulevan edes uudesta keskusjärjestöstä. Se näyttää kariutuvan, koska liitto toisensa jälkeen on jättänyt hankkeesta pois.

Liiton tarjottava entistä enemmän ja osuvammin

Paras keino saada työntekijät kattavasti työehtosopimusten piiriin lienee lisätä työntekijöiden itsensä tietoutta oikeuksistaan ja työehdoista. RTTL:n jäsenyhdistys Yhdistyneet mediatyöntekijät esimerkiksi järjesti hajallaan työskenteleville kaupallisten radioiden työntekijöille tilaisuuden, jossa selvitetiin heidän työehtotilanteitaan ja ongelmiaan. Tilaisuus sai hyvän vastaanoton ja moni kertoi, kuinka järkyttävän huonoilla työehdoilla kaupallisissa radioissa työskennellään.

Myös toimintaan opiskelijoiden parissa on panostettava. Opiskelijoille on muistutettava, ettei ihan millaisiin työehtoihin tahansa kannata suostua. Heidän etunsa on ymmärtää, että ilman liiton tukea he ovat melko yksin ja vain yhdessä meillä on voimaa vaikuttaa asioihin. Se voidaan tehdä

vain vieraillemalla ahkerasti media-alan oppilaitoksissa.

Liittojen, niin SJL:n kuin RTTL:nkin, on myös tarjottava jäsenilleen hyvä syy liittyä liittoon ja pysyä liitossa. Kun ammattiyhdistystoiminta ja yhteisöllinen solidaarisuus ovat poissa muodista, kysytään yhä useammin, miksi minun kannattaa kuulua liittoon. Vakiovastaus - ja hyvä sellainen - on tietysti, että vahva liitto voi neuvotella parempia työehtosopimuksia ja myös valvoa niitä. Ja toki liitolla on myös muita loistavia etuja, joita ei tässä mahdu edes luettelemaan, ja joita moni ei välttämättä edes tiedäkään.

Mutta moni haluaa silti vielä enemmän. Liiton pitää tarjota palveluita, jotka vastaavat juuri nykyisessä tilanteessa olevien jäsenten tarpeita. Yksi hyvä esimerkki on Journalistiliitossa kehitteillä oleva osuuskunta, jota myös RTTL:n jäsenyhdistys Freelance-ammattiosasto on ollut mukana rakentamassa. Osuuskunnan tarkoitus on helpottaa freelancereiden arkea. Sen kautta freelancer voi laskuttaa työstään entistä helpommin. Mikäli kaikki sujuu suunnitellusti, osuuskunta aloittaa toimintansa vuoden vaihteessa.

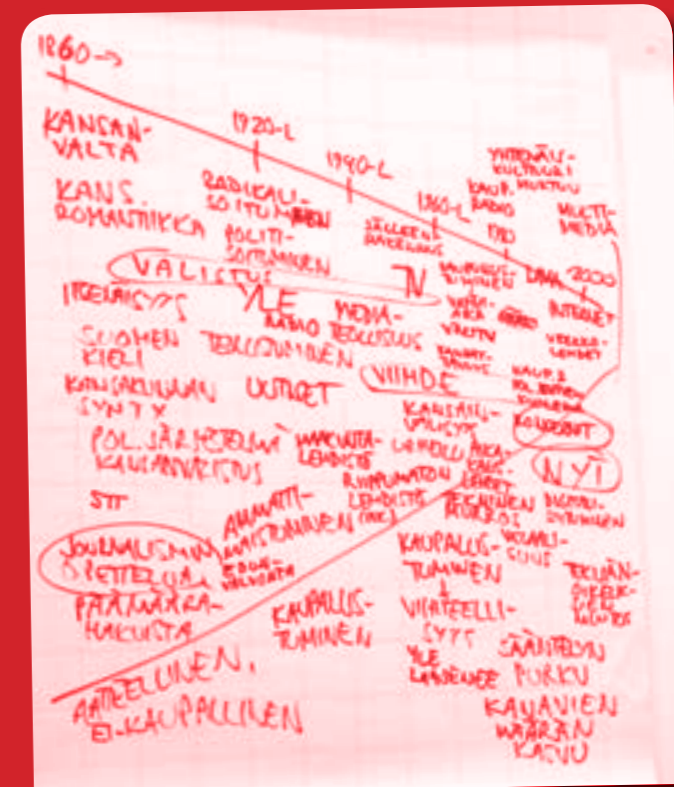

Liiton pitää tarjota palveluita, jotka vastaavat juuri nykyisessä tilanteessa olevien jäsenten tarpeita.

RTTL:n tulevaisuustötterö

RTTL:n jäsenyhdistysten johto kokoontui vuoden 2015 lopussa pohtimaan liiton tulevaisuuden haasteita. Apuna käytettiin "tulevaisuustötteröä", joka avautui paperilla menneisyydestä tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa RTTL kohtaa muun muassa seuraavia asioita:

- Aito monimediainen kuluttaminen ja osallistuminen
- Yritysten kaupallinen sisällöntuotanto, "natiivi", "Pirkka-tv"
- Pätkätyö
- Alihankintamallit
- Toimijoiden roolien sekoittuminen (esimerkiksi Amazon-tv)
- Sisällön määrän kasvu jatkuu. Kuka tekee?
- Suodattamisen ja kuratoinnin tarve kasvaa
- Virtuaalitodellisuus 360°
- Aiheiden ja tekijöiden nopeat nousut ja laskut
- Sisällön rajojen, omistuksen ja tekijänoikeuksien hämärtäminen
- Uuden journalismin, työn ja toimeentulon etsiminen
- Uusi ammattimaistuminen

”Vauhtia ja vaarallisia tilanteita”

Kilpailukyky sopimus
Uusi keskusjärjestö
Palvelut

Lisäksi SJL on jo aloittanut uravalmen-
nuksen, joka auttaa työttömäksi jääneitä
ja itsensä työllistäviä. Uravalmennukses-
sa muun muassa sparrataan työnhaus-
sa. Tänä vuonna ohjausta pystytään tar-
joamaan yhteensä 150 jäsenelle. Kaksi
ensimmäistä kurssia täytyivät hetkessä
ja syksyllä järjestetään kolmas kurssi.

Tarvittaessa on oltava rohkeutta yhdistää voimat

Vaikka uuttakin täytyy keksiä, jokainen
Journalistiliiton jäsenyhdistys tekee jo
nyt tahoillaan hyvää työtä jäsentensä
eteen. Päällekkäisyyksiä karsimalla ja
tarjoamalla koulutusta ja muuta palve-
lua järkevästi yli yhdistysrajojen saam-
me kaikki voimavarat hyvään käyttöön.
Yhteistyöllä avautuu väkisinkin entistä
parempia mahdollisuuksia, koska Jour-
nalistiliiton jäsenten työnkuvat muuttuvat
koko ajan samankaltaisemmiksi. Painim-
me usein ihan samojen ongelmien edes-
sä, olimmepa töissä printissä tai sähköi-
sessä mediassa.

” Jos yhdistykset yh-
dessä saavat aikaan paljon
enemmän ja tavoittavat
yhdessä paremmin jäsenet
kentällä, on järkevää lyödä
hynttyyt yhteen.

Suomen Aikakauslehdentoimittajain Liiton
ja Helsingin Sanomalehtimiesyhdistyksen
yhdistymishanke on hyvä esimerkki siitä,
kuinka kankeat yhdistysrajat voidaan tar-
vittaessa kaataa. HSY:n ja SAL:n fuusio
on looginen lopputulos jo vuosia jatku-
neelle yhteistyölle. Myös RTTL:ssä täytyy
olla valmiutta pohtia yhdistysrajoja jäsen-
ten näkökulmasta. Jos yhdistykset ovat
olemassa vain sen takia, että niin on aina
ollut, eivätkä ne enää nykyisellään tavoita
jäseniä, niitä voidaan muuttaa. Jos yh-
distykset yhdessä saavat aikaan paljon
enemmän ja tavoittavat yhdessä parem-
min jäsenet kentällä, on järkevää lyödä
hynttyyt yhteen. Samalla on kuitenkin
muistettava, että itseisarvo yhdistyminen
ei saa olla. •

Yhteistyötä myrskyssä

Y len tehtäviä ja rahoitusta on nyt pohdittu kuukausi-
tolkulla, vaikka monelta taholta on jo todettu, että
kaupallisen median ahdinko on tässä se ongelma,
ei Ylen toiminta. Mitäs jos otettaisiin toinen näkö-
kulma. Pohdittaisiin millaisin keinoin kaupallinen media saisi
tuulta purjeisiinsa ja pärjäisi kansainvälisille suursyömäreille
kuten Facebookille ja Googlelle kilpailussa mainosrahois-
ta. Ylen taholta ojennettiin suorassa televisiokeskustelus-
sa jo kättä yhteistyöhön ja kutsua neuvotteluihin. Me Ylen
työntekijät kannatamme myös yhteistyötä, mikäli tekijänoikeus-
siamme ei loukata eikä tekemäämme sisältöä käytetä
kaupalliseen tarkoitukseen. Työpaikkojen säilyminen koti-
maisilla toimijoilla on varmasti kaikkien yhteinen intressi.
Jättimäisten kansainvälisten toimijoiden aiheuttamissa tyrs-
kyissä purjehtiminen tuntuu kyllä mahdottomalta tehtäväl-
tä ja sekö on sitten syy, että Ylen tehokkuutta syynätään.
Puhutaan jotain, joka näyttää olennaisiin asioihin vaikuttami-
selta. Onko tosiaankin niin, että jos Yleltä napattaisiin esimer-
kiksi 50 tai 100 miljoonaa rahoituksesta pois, niin se sataisi
suoraan kotimaisen kaupallisen median laariin. Vai menisivät-
kö nekin rahat ”Panamaan”?

Satosen työryhmän konsulttifirmalta tilaamat Ylen tehokkuus-
tutkimukset olivat kuulema niin täynnä virheitä, että Ylen joh-
toporukalta meni koko yön virheiden korjaamiseen. Tehokkuu-
den arviointitehtävä todettiin lopulta Satosen työryhmässäkin
niin mahdottomaksi sekä aikataulujen että tehtävänannon
osalta, että se päätettiin pitää vain työryhmän tiedossa. Jos
näin on ja raportti kuitenkin vaikuttaa leikkausten suuntaan,

Hilla Blomberg Ylen ohjelmatyöntekijöiden pj

” Tuntuu, että nykyi-
sinä huonoina aikoina
me kaikki media-alan
työntekijät olemme
samassa keikkuvassa
veneessä.

niin olisi kohtuullista työntekijöidenkin tietää, mitä tehokkuu-
destamme on väitetty. Tehokkuus luovalla alalla on muutenkin
monisyinen juttu. Tuotantoyhtiöitä on mennen tullen väitetty
tehokkaammiksi ja halvemmiksi toimijoiksi. Ylellä on kuiten-
kin vuosikausien kokemus myös siitä että ulkoa ”edullisesti”
ostettu paketti, ei välttämättä sisällä Ylessä tehtäviä työtun-
teja, kuten esimerkiksi arkistomateriaalin etsimistä. Vaikka
työvoimakustannukset pienemmissä firmoissa ovatkin edul-
lisemmat mm. alempien työnantajamaksujen vuoksi, niin ko-
konaishinta voi olla paljonkin väitettyä korkeampi. Tämä tuli
konkreettisesti esille YOT:n Pasilan osaston kokouksessa.
Monet yhteistuotannoissa mukana olleet huomauttivat, että
ei ole ulkoa ostettu aina halvempaa, jos kaikki yläläistenkin
tekemät työtunnit lasketaan oikeasti mukaan. Tuntuu, että
nykyisinä huonoina aikoina me kaikki media-alan työnteki-
jät olemme samassa keikkuvassa veneessä. Ylen säilyminen
vakaana auttaa pitämään koko veneen pystyssä, ja kaikkien
kannattaisi miettiä mitä Ylen suunnalta ehdotettu yhteistyö
voisi käytännön työssä merkitä.

”

Toistuvasti kuultu “nyt on vika korjattu” menettää merkityksensä, kun oireet vaan jatkuvat. Tai poistuvat, kun jäädään lomille tai vuorot-
teluvapaalle.

Teksti **Kari Romppainen** Työsuojeluvaltuutettu Tampere- muu Suomi

Ilmasta

Työsuojelun yksi suurimmista haasteista on sisäilmaongelmat. Kaiken sujuessa hyvin homma etenee niin, että ilmoitetaan havaituista vesivaurioista tai hajuista, paikallistetaan ongelma ja suoritetaan korjaustoimet. Mutta toisinaan ongelmat ovat aistein havaitsemattomia. Silloin prosessista tulee monimutkaisempi ja ongelmien korjaaminen vaatii enemmän aikaa.

Viime vuosina on yhtiömme toimitiloissa ilmennyt monenlaisia kosteusvaurioita. Osa on saatu korjattua pikaisesti, jotkut entiset työtilat ovat jääneet tyhjiilleen (Kemi) ja joku prosessi tuntuu ikuiselta.

Inarin tapaus on näitä viimeksi mainittuja ikuisuusprojekteja. Työntekijät valittivat lisääntyvistä oireista vuosien varrella. Useita pienehköjä korjaustoimenpiteitä tehtiin. Oireet eivät vaan tahtoneet loppua. Mitä enemmän tutkittiin, sitä enemmän puutteita löydettiin. Lopulta myös ilmeinen perusvika, oireiden aiheuttaja. Ilmastoputkiiin pääsee sen kaltaisia ainesosia, joita ei sinne saisi päästä.

Henkilöstölle vuodet ovat olleet raskaita ja luottamus koetuksella. Toistuvasti kuultu “nyt on vika korjattu” menettää merkityksensä, kun oireet vaan jatkuvat. Tai poistuvat, kun jäädään lomille tai vuorot-
teluvapaalle. Toisaalta jotkut eivät oirehdi ollenkaan.

Työnantajan kannaltakin asia on kinkkinen. Ylen omistamasta tilasta ei lähdetä niin helposti kuin vuokratilasta. Vika täytyisi löytää, että tiedetään mitä korjataan. Isokaan peruskorjaus ei välttämättä tilanetta parantaisi, jos oireiden aiheuttajaa ei tiedetä. Helsingistä käsin on toisaalta hankala vahtia jatkuvasti työn kulkua. Eikä kaupunki tai muu omistaja aina pidä kiirettä toimenpiteissään. Kuitenkin terveyttä haittaavat tekijät tulee jo lainkin mukaan poistaa.

Väistötiloja on vuokrattu kulttuurikeskus Sajoksesta ja pihaan on tuotu parakkeja työtiloiksi. Sanomattakin on selvää, että työskentelyolosuhteet eivät pitkässä juoksussa ole riittävän hyviä. Kun parista kostuneesta parakista päästiin eroon,

työnteko ei ymmärtääkseni suoranaisesti vaaranna terveyttä. Mutta ikävää, hankalaa sekä henkisesti kuormittavaa se on.

Asianmukaisia väistötiloja ollaan rakentamassa ja päätöstä toimintakeskuksen kohtalosta odotellaan. Korjataanko vanha vai siirrytäänkö vuokratiloihin?

Rakennusteknisissä asioissa olen täysi maallikko. Jotain on kuitenkin opittu toimiessani työsuojeluvaltuutettuna eri maakunnissa. Ensinnäkin kosteusvaurio ei ole välttämättä homevaurio. Toiseksi oireita voi aiheuttaa myös liian roinan ja paperikasojen keräämä pöly. Kunnon siivouskin voi auttaa asiaa. Kolmantena pointtina näen, että mitä innokkaammin joku sanoo “joo, joo, totta kai”, sitä enemmän täytyy seurantaa suorittaa tai vertauskuvallisesti persuksille potkia.

Pitääks aina olla kaikkien kanssa, kaiken aikaa, kaikkialla...

Mitä hittoa mä täällä teen? Työpaikalla siis. Työpäivät on yhtä sälää ja silppua, ja varsinaiseen työhön ei joka päivä ehdi keskittyä ollenkaan.

Kalenteri = sähköpaimen

Koko ajan kännykkä muistuttaa, että palaveri silloin, tapaaminen tällöin. Ennen kalenteri oli ihmistä varten, ja nyt ihminen on tiimin yhteistä sähköistä kalenteria varten. Mikä hiton onni se on, että ollaan kaikki samassa sähköisessä kalenterissa, joka alkaa muistutella tulevista kokouksista vähintään pari päivää etukäteen. Onko Järjestelmässä herännyt epäily, että ilman jatkuvaa muistuttelua omapäiset pienet työmuurahaiset jättäisivät tulematta 63:en prosenttiin heille tarjotuista (pakko-pulla)paltsuista ym.

Isoveli valvoo, sekä ohjaa ja paimentaa meitä kalliiden konsulttien keksimiin toimintoihin. Onhan olemassa vaara, että jos jollakulla olisi aikaa ajatella, niin sen päähän voisi pälkähtää: ”Mitä hittoa mä täällä teen? Työpaikalla siis. Onko mun duuni tyhjänpäiväistä somelässytystä ja klikkausten kerjäämistä, päivittäistä palaverissa istumista ja kaikkea kaiken aikaa kaikkien kanssa kaikissa välineissä.”

Kiire, kontrolli ja keskeytykset tylsistytääääääää.....

Työterveyslaitos tutki asiaa ja havaitsi, että ns. asiantuntijatyötä tekevien aika on tuhannen päreinä jatkuvasti. Ajatteluun ei jää aikaa, luovuus loppuu, motivaatio menee ja työkyky sekä tuottavuus huononee.

Työaika on pirstottu keskeytyksillä, sähköposteilla, palavereilla ynnä muilla tilaamatta tulleilla ylimääräisillä aikasyöpöillä ja häiriöillä. Turha silppu ja sälätieto kuormittaa, stressaa, muistikin alkaa tökkiä. Kovalevy fragmentoituu – myös ihmisen päässä.

Kyllä joo, mutta näillä mennään, koska tämä on yhtiön tavoite. Ja koska kalliille konsulteille on maksettu siitä, että ne suunnittelee tavoitteet ja tekemiset meidän puolesta, koska me ei itse ehditä edes ajatella, koska koko ajan on jotain keskeytyksiä. Sikäli mikäli sälätietoähkyyn tikahtuneet aivot enää pystyy ajattelemaan. Ja se varsinainen työkin pitäis tehdä.

Resurssien tuhlausta

Asiantuntijatehtäviä tekevät tylsistyvät myös siitä, kun työn mielekkäys katoaa. Tylsistyminen jää usein huomaamatta, koska ihminen on kyllä fyysisesti paikalla, vaikka on henkisesti ties missä. Tuntuuko tutulta?

Tylsistynyt työntekijä passivoituu, koska ei pääse käyttämään työssä kykyjään, todistaa Työterveyslaitoksen tutkimus. Työkyky ja tuottavuus heikkenee ja työpaikan vaihto alkaa kiinnostaa. Joku voisi ajatella, että, ihmisten tylsistyttäminen on resurssien haaskausta, josta kärsii sekä ihminen että työnantaja.

Hoidoksi tarjotaan mm. some-paastoa, töiden priorisointia ja ”ajatteluajan” varaamista kalenteriin. Nyt vaan niskasta kiinni omaa elämää. Näin keväällä luontokin herää horteestaan, miksi ei siis mekin?

Yhteistyöterveisin **LeenaM**

Teksti Jyrki Saarikoski
kirjoittaja on RTTL:n hallituksen jäsen ja Ylen ohjelmatyöntekijöiden 1. varapääluottamusmie

Pieni ja hento ote. Niinhän Dave laulaa, kauniisti. Tämäkin kirjoitus kertoo pienistä asioista. Sillä pienistä puroista syntyy suuri joki. Opin tuon sanonnan, kuten paljon muutakin hyödyllistä, Aku Ankasta.

Pienet purot

- eli kuinka työ käy tekijälle kalliimmaksi

Muistaakseni se oli Roope Ankan mietelmä. Pienistä rahapuroista syntyy mahtava kyymi, ja rahasäiliö täyttyy. Vaurastuakseen ei pidä ajatella miljoonia, vaan pennejä. Tosin nykypäivän roopeankat ottavat osinkonsa bittivirtana.

Sama toimii myös toisin päin. Kun pienet menot lisääntyvät vie rahavirta työntekijöiden kannalta väärään suuntaan.

Joskus ulkopuolisia ihmetyttää - ja ärsyttääkin - se kuinka kiivaasti tuloneuvotteluissa kiistellään penneistä ja prosentin osista. Sitä ongelmaa ei tosin ole nyt, kun tulevaisuus lupaa pelkkää nollaa.

Todellinen luku on tietenkin miinusmerkkinen. Mutta senkin kestäää, niin kauan kuin toimeentuloa riittää. Ja onhan elämässä - jopa työpaikalla - muitakin arvoja kuin rahapalkka. Kuten yhteishenki. Kuten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi. Pieni ja hento ote.

Juuri silloin kun muualla on tiukkaa, nousevat nuo pienet asiat huomion kohteeksi.

Rahapurot virtaavat pois

Mutta nyt, valitettavasti, näyttää kulupurojen vauhti kiihtyvän.

Lääkekorvauksista se alkoi. Omavastuuosuus kasvoi, mikä tulee kalliiksi etenkin niille, jotka joutuvat rohoja rutosti käyttämään. Ja vaikeutui arki myös niillä yleläisillä, joiden terveyspalvelut eivät sijaitse Pasilassa.

Joku voi miettiä onko nyt vain Ylestä tai Pasilasta kysymys. Vastaavia esimerkkejä voi etsiä myös muista työpaikoista. Uskon että löytyy.

Lääkekorvausjupakan jälkeen nousi esiin VR-faktori.

Ei, sillä ei nyt tarkoiteta Virtual Reality -maailmaa, jonka nimeen jokainen mediayhtiö vannoo. Niin tekee myös Yle, mutta Ylelle VR merkitsee myös Valtion Rautateitä, tulevaan Ison Pajan vuokralaista.

Toki toivotamme heidät tervetulleiksi. Mutta samalla on syytä kysyä, onko muutamien satojen veeärräläisten tulo todella riittävä syy mullistaa arkipäivän sujuminen Pasilassa?

VR:n väkeen viitattiin, kun suunnitelma muuttaa Pasilan luolaston parkkipaikat maksullisiksi nousi esille. Voi kysyä onko oikein se, että joutuu maksamaan työssä käymisestä, varsinkin kun työajat ovat usein sellaiset, ettei julkinen liikenne käytännössä toimi? Tai miksi pitää maksaa siitä, että joutuu jättämään kulkuvälineen työmatkan ajaksi parkkiin?

Oikein tai ei, siltä näyttää, että ennen pitkää maksamme, ja rahapuro virtaa - kenties muutaman kymmenen euroa kuukaudessa - väärään suuntaan. P niin kuin pois.

Onko VR syy vai tekosyy?

Seuraavaksi tuli musta pilvi liikuntaryhmien tulevaisuuden päälle. Tuo ruumiin ja hengen kuntoa kohentavan toiminnan organisointi on vuosikymmenet ollut yleläisten henkilökuntayhdistyksen vastuulla. Joustavasti, edullisesti ja liikunnan huippuohjaajia käyttäen.

Kun kukaan ei ole korjaamassa voittoja, ei osallistuminen tule kalliiksi. Laskin omalta osaltani että viikottaisen vesijumpan yksi käynti maksaa kolme euroa, pilates-tunnin hinnaksi tulee kahdeksan euroa.

Koko kauden maksut ovat samaa luokkaa kuin mitä yksityiset firmat rahastavat yhdessä kuukaudessa.

Ulkoistaminen on uusi vakio

VR:n väen tulo, ja kuntotilat pitkäksi aikaa sulkeva sosiaalitalon remontti, ovatkin ilmeisesti riittäviä syitä siirtää yleläisten kunnosta huolehtiminen jonkin ulkopuolisen bisnekseksi.

Siinä voi olla - osaltaan - hyviäkin puolia. Silti voi hämmästellä sitä äkkinäisyyttä, jolla yksityisbisnes tarjottiin kaikenkattavaksi ratkaisuksi.

Vasta kuntoryhmien osallistujien protestointi havahtutti johdon huomaamaan, että myös yleläisten omalle harrastustoiminnalle pitää jättää sijansa.

Lääkkeet, liikenne, liikunta - mitä vielä? Tietysti ruoka.

Myös ruokala menee

Ylen Ison Pajan ruokala on tähän asti säilynyt - ihme kyllä - yhtiön omassa hallussa. Sen voisi vallan hyvin nimetä itsensä ei vain Pasilan, ei vain Helsingin, vaan koko maan parhaaksi työmaaruokalaksi.

Kauppatorin kahvikojun mainoslauseen tavoin.

Mutta lähitulevaisuudessa myös se ajetaan alas, ja tilalle kilpailutetaan jonkin ulkopuolinen laitosruokaketju. Kaikelle tälle on yhteistä se, että päätösten syyksi nimetään ulkopuoliset voimat, remontti ja VR:n väen tulo.

Yleinen epäily on, että tästä on nyt saatu syy kaikelle sille mitä yhtiön johto on jo jonkin aikaa halunnut muutenkin tehdä. "Nykykaistaa" omaehtoisen liikunnan, lopettaa hyvän ruokalan, tehdä pysäköinnistä maksullisen. Yksityinen bisnes voi olla ajan henki, mutta sen tarjoaminen ainoaksi ratkaisumalliksi ei istu yhtiön perinteisiin.

Toimivaa ei pidä korjata

Edellä luetellut eivät ole olleet yleläisten verorahoilla nauttimia erikoisetuja, vaan jotain sellaista mikä ei ole maksanut kohtuuttomia kenellekään. Niitä vanhanaikaisia hyvän työpaikan omi-

naisuuksia. Kun sellaiset ajetaan alas, heikennetään fiilistä ja tuntua siitä, että työpaikalla on ollut myös ei-aineellisia etuja, yhteenkuuluvuutta ja me-henkeä. Rahallisesti nämä kaikki merkitsevät työntekijöille myös lisäkuluja. Ne ovat niitä pieniä puroja, joiden yhteissumma voi olla yllättävän suuri - etenkin aikana jolloin ansiotaso ei nouse, ja kilpailukykyllä tuo vuotuisen taksvärkkiin 24 tuntia lisää.

Ansion ja mielialan menetys merkitsee sitä ettei Yle-hengellä, talkoomielellä tai omalla ajalla enää niin huvitakaan tehdä töitä.

Vielä ei ole myöhäistä hakea yhdessä ratkaisuja noihin pieniin asioihin. Niin, että arki sujuu remonttien keskelläkin mahdollisimman joustavasti, eikä kaikkia hyviä käytäntöjä heitetä romukoppaan. "If it is not broken, don't fix it" olisi aika hyvä ohje moneen tilanteeseen - muun muassa tuohon kuntoryhmien myllertämiseen. Kun päätöksiä tehdään, ei pieni hento ote saa unohtua. ●

Freen täytyy yrittää

Kuten kaikki tiedämme media on monella lailla muuttuvassa tilassa. Enää ei voi puhua edes murroksesta, niin monta palasta heiluu, liikkuu ja putoaa pelistä pois, ja uusia elementtejä ilmaantuu tilalle.

Freelance-ammattiosasto perustettiin aikanaan kokoamaan Yleisradiolle työskentelevät freelancerit yhteen. Ylen friikut ovat työsuhteisia ja työn minimiehdot määritellään Yhtyneet-sopimuksessa. Tilanne on muuttunut noista ajoista dramaattisesti, sillä nykyisin FAOn friikuissa on enemmän yrittäjiä kuin Yhtyneet-free-lancereita – tai ainakin yhtä paljon.

Jäsentilastot eivät paljasta koko totuutta, mutta muutama aika hätkähdyttävä asia sieltä ilmenee: Viime vuoden lopussa Journalistiliiton tilaston mukaan FAOssa oli 415 jäsentä. Näistä yrittäjä-freelancereita oli 170 ja työsuhteisia oli vain 114. Lisäksi opiskelijoita oli 61 ja työttömiä peräti 70.

Eniten järkyttää tietysti työttömien suuri määrä. Varmasti osa työttömistä on kuitenkin todellisuudessa vajaatyöllistettyjä; eihän se hirveästi lohduta, mutta hiukan.

Ja koska vain työsuhteinen voi olla työtön, se tarkoittaa, että näitä vajaatyöllistettyjä

ovat lähinnä Yleisradiolle työskentelevät friikut. Jos taas lasketaan vajaatyöllistetyt työsuhteisten joukkoon, voidaan arvioida, että työsuhteisia on suunnilleen yhtä paljon kuin yrittäjäkin.

Freelancereiden työt Yleisradiossa ovat siis vähentyneet ainakin näiden ihmisten kohdalla, jotka tilastoidaan työttömiksi. Se ei sinänsä ole mikään yllätys, sillä jokaisten yt-neuvotteluiden kohdalla on kerrottu, miten säästöjä haetaan myös määräaikaista luopumalla ja free-työtä vähentämällä.

Yleisradio tarvitsee kuitenkin myös ulkopuolisia tekemään ohjelmia. Jos työtä ei osteta työsuhteiselta freelancerilta se voidaan ostaa yrittäjä-freelancerilta. Varmasti osa Ylelle aikaisemmin työsuhteisina työskennelleistä toimittajista onkin päätenyt myymään Ylelle valmiita ohjelmia. Freen ei kuitenkaan ole järkevää jäädä yhden asiakkaan varaan ja uusia asiakkaita haetaan esimerkiksi ministeriöistä, yhdistyksistä ja yrityksistä.

FAOn freelancereiden työnkuva on näin lähentynyt rajusti Suomen freelance-journalistien työnkuvaan; printtipuolen freelancerit ovat aina olleet yrittäjäasemassa ja itse huolehtineet eläkkeistään ja muista työn sivukuluista.

Valmiiden ohjelmien myyminen edellyttää myös sitä, että free on moniosaaja, joka paitsi toimittaa, käsikirjoittaa ja ohjaa, myös kuvaa, äänittää ja leikkaa omat juttunsa. Toinen vaihtoehto on ostaa osa toiminnoista toiselta alan ammattilaiselta.

Tässä asiassa taas printtipuolen freelancereiden työ muistuttaa yhä enemmän sähköisen puolen freelancereiden työtä. Yhä useampi lehti-friikki myös kuvaa ja editoi, sillä lehti vaatii videoklippinsä. Tai vaihtoehtoisesti jutun valokuvaaja hoitaa valokuvan lisäksi videon tekemisen.

En malta olla tässä lopussa korostamatta, että yrittäjäksi ei ole pakko ryhtyä. Sen voi välttää liittymällä johonkin media-alan tai kulttuurialan osuuskuntaan, tai voihan sitä aivan omankin osuuskunnan perustaa, jos vain porukka löytyy. Journalistiliiton oma osuuskunta on myös varteenotettava vaihtoehto.

Kaikki yrittäjät eivät koe ongelmaksi sitä, että joutuvat lähettämään laskuja asiakkailleen, maksamaan itse oman palkan, veronsa, sotunsa ja eläkkeensä, mutta sitten on myös meitä, jotka kokevat, että osuuskuntaan kuuluminen mahdollistaa monenlaisen tekemisen ja säästää monelta vaivalta.

Kirsi

Huhtikuun ensimmäisellä viikolla toteutettiin Intian Chandigarhissa, Chitkaran yliopistolla ensimmäinen **MoDo-hankkeen** neljästä työpajasta. Metropolia Ammattikorkeakoulun hallinnoiman, kaksivuotisen hankkeen tavoitteena on kerronnan ja journalismin keinoin edistää naisten ja tyttöjen asemaa Intiassa ja Suomessa. Intialaiset ja suomalaiset opiskelijat tekevät hankkeeseen useita mobiilidokumentteja.

Naisten ja tyttöjen näkyvyys

Kuva ja teksti Teija Voudinmäki

Intialaiset opettajat perehtyivät ensimmäisessä pajassa menetelmään ja tekivät useita mobiilidokumentteja. Aikataulu oli tiukka, mutta campukselta löytyi naisia, jotka olivat halukkaita kertomaan tarinansa. Oli menestyviä hallintonaisia, ahkeria kahvilanpitäjiä sekä campuksen laitamilta röttelömajoissa työkeikkaa odottavia, rutiköyhiä perheenäitejä.

Kaikkia naisia yhdisti sama toive: saada itselleen ja lapsilleen parempi elämä. Köyhimmälle heistä sana unelmoida ei merkinnyt mitään. Hänellä ei ole ollut sellaiseen aikaa, hänen ainut toiveensa oli saada lapsensa kouluun. Näin lapset voisivat myöhemmin elämässään pitää parempaa huolta äidistään. Muut dokumenttien naiset olivat tehneet paljon työtä ja uhrauksia saavuttaakseen työnsä ja asemansa miesvaltaisessa yhteisössä. He olivat hyvällä tavalla itsetietoisia ja jaksivat unelmoida vieläkin paremmasta.

Keväällä 2017 opiskelijat tekevät ensi kertaa yhdessä mobiilidokumentteja. Jutut kuvataan sekä editoidaan Intiassa. Saman vuoden syksynä paja toistuu Suomessa, jonne intialaiset opiskelijat ja heidän opettajansa tulevat puolestaan.

Suomen ja Intian naisten ja tyttöjen aseman rakenteissa on paljon samaa, mutta sen ilmentyvät ovat kulttuurisista ja taloudellisista syistä hyvin erilaiset. Intian kastijärjestelmä on edelleen vahva ja köyhyys syvää tavalla, joka haastaa suomalaisen tarinankertojan ja journalistin. Naiset ja tytöt toivovat kuitenkin samoja asioita kaikkialla: koulutusta ja oikeutta päättää omasta elämästään. Näiden naisten ja tyttöjen näkyvyys ja mediatila on paljolti juuri journalistien käsissä.

Intialaisten opettajien mielestä MoDo-työpajan dokumenttien teema on tärkeä ja sopii hyvin yliopiston yhteiskuntapainotteisiin mediaopintoihin. Mobiililaitteet ovat myös kaikkien opiskelijoiden saatavilla ja he ovat hyvin perillä mobiilijournalismista. Pääpaino heidän opinnoissaan on kuitenkin printtiteksti, sillä Intiassa sanomalehtien painokset ovat edelleen valtavat. Paikalliset opettajat eivät myöskään usko sanomalehtien häviävän lähivuosikymmeninä, sillä sanomalehdet ovat Intiassa kaikkien ulottuvilla, toisin kuin mobiililaitteet tai edes tv-vastaanottimet. Lehdistä voi myös lukea uutiset, joita taas ei voi

kuunnella esimerkiksi paikallisradiosta. Opettajien mukaan hallitus kontrolloi uutisia ja niitä saa lähettää vain tietyiltä radio- ja televisiokanavilta. Tosin tv-uutisten löytäminen kymmenien bollywoodtyyppisten mainoskanavien seasta oli hankalaa. Paikalliset opettajat, aina professoria myöten, pitivät myös ammattitaitoaan yllä tekemällä toimittajan työtä viikonloppuisin radioissa tai tv:ssä sekä kirjoittamalla juttuja sanomalehtiin.

Hankkeen yhteistyökumppaneina ovat Metropolia ammattikorkeakoulu ja Chitkaran yliopisto sekä Turun ammattikorkeakoulu. Hankkeen on rahoittanut ammattikorkeakoulujen lisäksi CIMOn Aasia-toiminnot. Mobiilidokumentit on tarkoitus esittää Yle Areenan Kolmannessa ulottuvuudessa. Työpajaa Intiassa olivat pitämässä Metropolia ammattikorkeakoulun **Auli Sillanpää**, **Teija Voudinmäki** ja **Kai Ansio** sekä Turun ammattikorkeakoulun **Johanna Aili**.

Jäsenmatka

Albania on historian harrastajalle aarrea, josta löytyy ammennettavaa. Krujën kaupunkiin vuonna 1982 perustettu Skanderbergin museo nostaa Albanian keskiöön eurooppalaisten arvojen puolustajana idästä tulleita valloittajia vastaan.

Albanian mediakenttä kasvaa kohisten

Albania ei äkkipäätänsä ajatellen tunnu houkuttelevimmalta vaihtoehdolta ammattiosaston matkakohteena, mutta niin vain yli 20 FAO:n eli RTTL:n Freelance-ammattiosaston jäsentä suuntasi maaliskuun puolen välin jälkeen tähän pieneen Balkanin maahan, jonka muinaisesta ja lähemmästäkään historiasta ei puutu sotia, valloituksia eikä väkivaltaa.

Teksti **Airi Leppänen**

Kuvat: **Päivi Kapiainen-Heiskanen**

Sonila Meço

Aleksandër Çipa

Mainiona matkanjärjestäjänä toimi pitkän linjan toimittaja **Nils-Erik Friis**, joka eläköidyttyään on ryhtynyt tutustuttamaan toimittajia ja muita kiinnostuneita Albanian värikkäisiin vaiheisiin ja nykypäivään. Matkamme alkoi Tiranassa mediaseminaarilla, käynnillä News24 -mediayhtiön toimituksessa ja illanistujaisilla kollegojen kanssa.

Albania oli 50 vuotta muusta maailmasta eristäytynyt kommunistidiktatuuri, jonka siirtymävaihe kohti demokratiaa on ollut varsin vaivalloinen ja yhä pahasti kesken. Mutta tiedotusvälineitä 1990-luvun taitteessa muulle maailmalle avautuneessa pienessä maassa on perustettu kiihkeällä tempolla. Nyt Albanian ilmestyy 23 päivälehteä, toimii 72 radioasemaa ja 100 tv-kanavaa. Kaapelikanavia on 124 ja digikanavia kolme. Aikakausjulkaisuja ilmestyy yli 100 ja verkkomedioita on tällä hetkellä peräti 600. Erityisesti online-media kasvaa nopeasti, selvitti meille Albanian journalistiliiton puheenjohtaja **Aleksandër Çipa**. Alalla monissa eri tehtävissä 36 vuotta toiminut Çipa kuvasi maansa mediatilannetta anarkistiseksi ja kaoottiseksi. Suurin ongelma hänen mukaansa on työehto- ja työsopimusten puuttuminen ja arjen tasolla riesana se, että liki 90 prosenttia mediaomistajista ei pysty maksamaan palkkoja ajallaan, vaan viive saattaa venyä kuukauden jopa kahden mittaiseksi.

Albanialais-suomalainen journalistiseminaari tallentui ääneksi, kuviksi ja videoksi.

Sonila Meço mukaan media-alan suurin ongelma Albanian on kuitenkin poliitikkojen, bisneksen ja median tiivis yhteen kietoutuminen, jonka sääntöihin toimittajien on pakko alistua. Muuten käy kuten albanialais-italialaiselle Agon tv:lle, jonka uutistoimituksen päällikkönä Meço viime vuodet työskenteli. Albanian hallitus sulki kanavan jokin aika sitten syyttäen sen italialaista omistajaa **Francesco Becchettiä** verorästeistä ja rahanpesusta, mutta todellinen syy oli toinen. "Agon tv oli uudentyypinen tv-kanava, joka ei myötäillyt hallitusta toisin kuin suuri valtaosa muista

medioista, vaan toimituksen linja määriteltiin journalistisin perustein. Toisin kuin maan tapana on. Pyrimme esimerkiksi paljastamaan poliitikkojen salaiset kytkökset ja oikeuslaitoksen sidonnaisuudet", Sonila Meço kertoi seminaarissamme.

Albanian vuodesta 1993 asunut, ja aiemmin muun muassa Napolin jätetebisneksessä toiminut, sijoittaja Francesco Becchetti perusti Agon tv:n vuonna 2013. Hän palkkasi Sonila Meçon mukaan kanavalle Albanian parhaat journalistit käyttäen siihen varsin paljon rahaa. "Esimerkiksi minä sain ensimmäisen kerran koko 15-vuotisen toimittajanurani aikana toimittaa huippu-uutisia ja sain jopa palkkani pankkiin. Omistaja maksoi verot ja sosiaalimaksut, kun valtaosa mediaomistajista maksaa palkan pimeästi kirjekuoreissa. Minulla oli ensimmäistä kertaa myös työsuhteen pöytäkirja, mikä on maassa todella harvinaista, sillä työoikeuksia ei meillä tunnusteta. Agon tv:n kanssa kaikki oli laillista ja avointa."

Agon tv:n omistaja vakuutti myös julkistavansa todisteiden kera, että kaikki hänen mediaan investoimat varansa ovat peräisin laillisista lähteistä, ja hän kutsui muita kustantajia tekemään samoin, eli aloittamaan uuden avoimuuden aikakauden Albanian mediassa. "Arvatkaapa mitä tapahtui? Vuoden kuluttua siitä Agon tv suljettiin, valheellisin syytöksiin. Nyt asiasta on meneillään useita oikeusprosesseja muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa Strasbourgissa."

Vuodesta 1993 journalistina toimineella **Artur Kopanilla** on toisenlainen ongelma. Hän työskenteli aikaisemmin Albanian tietotoimiston johtajana ja vuosina 2008-2013 RTSH:n eli maan julkisen palvelun yhtiön uutistoimituksen päällikkönä. Kun hallitus vaihtui viime vaaleissa ja valtaan tuli vaihteeksi sosialistipuolue, tiukasti demokraattiseen, eli toiseen pääpuolueeseen sidoksissa oleva Kopani kertoi joutuneensa vainon kohteeksi. Niinpä hän haki turvapaikkaa Suomesta, mutta sai hylkäävän päätöksen. Nyt Kopani

FAO:n matkalaiset saivat rautaisannoksen tietoa Albanian mediakentän kuulumisista.

kirjoittaa kolumneja demokraattista puoluetta kannattavalle oppositiolehdelle salanimellä, koska ei halua itsensä ja perheensä joutuvan vaikeuksiin.

Artur Kopani mukaan Albaniasta ei löydy toimittajaa, joka pystyisi työskentelemään täysin vapaasti omistajastaan tai hallituksesta riippumatta. "Nyt on kehitymässä uudentyyppinen valtion ja yksityisen pääoman kumppanuus, mutta julkisesta rahoituksesta hyötyvien joukko on varsin pieni ja ne ovat niitä, joilla on parhaimmat suhteet pääministeriin. Niinpä medialla ei ole tilaa hengittää, saati kehittyä. Juuri nyt hallitus yrittää saada valvontaansa internetin ja menettelee samoin kuin esimerkiksi Saudi-Arabia tai Venäjä.", selvitti Artur Kopani. Hänen entinen työnantajansa, RTSH, on lähinnä kulloinkin vallassa olevan hallituksen äänitorvi, joten varsinaisesti julkisen palvelun yhtiöstä ei voi puhua. Lisäksi RTSH on pahoissa taloudellisissa vaikeuksissa, vaikka julkista rahoitusta jossain määrin saakin.

Sonila Meço toi julki sen mitä mekin jäämme ihmettelemään, eli mistä johtuu, että Albaniassa on niin paljon tiedotusvälineitä. "Sillä ei ole mitään tekemistä talouden tai bisneslogiikan kanssa, vaan jonkin täytyy olla vialla. Kyseessä on omistussuhteiden keskittyminen ja toisaalta tiivis omistajien ja poliitikkojen vä-

linen suhde. Herääkin kysymys mistä rahat tulevat, kun medioissa pyörii paljon rahaa, vaikka kyseessä on näin pieni mainosmarkkina-alue?" Meçon mukaan samat ongelmat vaivaavat tosin koko Balkanin aluetta. Julkisen palvelun tv- ja radioyhtiöt ovat hallitusten talutusnuorassa, kustantajilla on tiiviit suhteet poliitikkoihin ja bisnekseen, mediarahoitus ei ole läpinäkyvää ja ongelmana ovat myös toimittajien ja kustantajien harjoittama sensuuri ja itsensensuuri. Ei siis ihme, että Albanian sijoitus kansainvälisissä lehdistönvapausindekseissä on heikko. Reportterit ilman rajoja -järjestön vuoden 2015 arviossa Albania oli sijalla 82 yhteensä 199 maan joukossa ja sen media luokiteltiin "osittain vapaaksi", eikä muillakaan Balkanin mailla ole tässä suhteessa hurraamista.

Tiranan mediaseminaarissa viimeisenä puhunut kirjailija ja Albanian PEN-klubin puheenjohtaja **Entela Kasi** pohti sitä, millaisen perinnön nykymeno jättää nuorille sukupolville ja miten heidät saisi pysymään maassa, jossa muuttoliike on laajamittaista. Hänen mielestään Albania horjuu edelleen kuilun partaalla. Maan menneisyyteen kuuluvat diktatuuri ja eristäytyminen, eikä Albaniassa ollut ennen vuotta 1990 minkäänlaisia ihmisoikeuksia puhumattakaan sanan- ja ilmaisunvapaudesta. "Monet hirtutettiin syyllystyneet ovat yhä edelleen hyvissä asemassa yhteiskunnassam-

Entela Kasi

Artur Kopani

me, parlamentissa, hallituksessa ja tiedotusvälineissä. He tekevät päätöksiä ja hyväksyvät lakeja, joita kaikkien pitäisi kunnioittaa ja noudattaa. Pelkäänpä, että Albanian tiedotusvälineet ajavat yhä suurelta osin korruptoituneiden ryhmien, poliitikkojen ja mafian etuja, vaikka toki on yksittäisiä rohkeita toimittajia. Ei siis ihme, että monet ajattelevat ihmiset lähtevät täältä. Albania yrittää olla avoin yhteiskunta, mutta vaikeaa se on, kun oikeusvaltio ei toimi", Entela Kasi totesi.

Kävimme seminaarin jälkeen News24- toimituksessa, jota meille esitteli johtava uutisankkuri **Edvin Parruca**. Kanavan omistaa ollut ja rakennusbisneksessä toimiva liikemies ja työntekijöitä on noin 200. TV-kanavan lisäksi yhtiöllä on radio ja päivittäin ilmestyvä printtilehti sekä Balkan web -nettijulkaisu, joka Parrucan mukaan on tärkein albaniankielinen uutissivusto. Mikään rahasampo News24 omistajalleen ei kuitenkaan ole, tulot kattavat vain suunnilleen kulut.

News24-kanava tuottaa moneen jakelukanavaan ja nauttii albanialaisyleisön luottamusta. Tutustumispäivänä uutisotsikoihin nousi pääministeri Juha Sipilä. Kuvassa ovat Rene Korhonen, Kati Oksman ja Joonas Lehtipuu oikeassa laidassa.

Omistaja ei uutisankkuri Edvin Parrucan mukaan pyri vaikuttamaan juttujen sisältöön juuri lainkaan, mutta omistajan ja hänen lähipiirinsä taloudellisia intressejä ei toki sovi loukata. Palkkataso News24-kanavalla on Parrucan mukaan ihan ok, mutta journalistiliittoon ei hän eikä moni muukaan toimituksesta kuulu. Kun ryhmäläisemme tiukkasivat miksi näin, vastauksena oli, ettei se ole ammattiliitto siinä mielessä kuin esimerkiksi Suomessa. Parruca kuitenkin vakuutti, että toimittajien keskuudessa on vahva solidaarisuuden henki. Jos kollega joutuu pulaan, siihen reagoidaan voimakkaasti, sillä julkinen painostus on ainoa keino vaikuttaa. Tosin Agon tv:n tueksi solidaarisuuden osoituksia ei alalta tullut, kun kukaan ei uskaltanut hiiskahtaakaan, kertoi Sonila Meço seminaarissamme.

Matkamme jatkui Tiranasta Frujëen, Elbasaniin, Beratiin ja Dürresiin. Näimme huikaisevan komeita maisemia ja monia muistomerkkejä Albanian hamaan muinaisuuden ulottuvasta historiasta. Matkan varrella näkyi aikoinaan rakennuttamia bunkkereita. Ruoka oli hyvää, ihmiset ystävällisiä ja viini maistuvaa, eikä rakissa ja kansallissankari Skanderbegin mukaan nimetyssä brändissäkään ollut valittamista. Hyvä reissu, vaikka jalkaparat joutuivatkin välillä aikamoiselle koetukselle. •

Beratin linnoitukselta aukeaa maisema vuoristoon.

LISÄÄ AIHESTA:

Welcome to Albania – FAOn opintomatka 2016. Eero Mattilan Youtube-kanavalle editoitu 20-minuuttinen matkavideo.
<https://www.youtube.com/watch?v=cHIXh2JdJv8&sns=fb>
 Kuvaus: Eero Mattila ja Päivi Kapiainen-Heiskanen. 0
Airi Leppäsen toimittamassa Julkinen sana-ohjelma Yle Areenassa:
<http://areena.yle.fi/1-3328534>

Tie Guantanamosta: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2007/08/28/tie-guantanamosta>
 Yle Areenassa Kati Juurksen dokumentti vuodelta 2007 kertoo viiden uiguurimiehen tarina Albaniassa

Vanha valloitettiin

RTTL:n tukiväen Kuusikkopäiväksi

Kuvat Ari-Pekka Sirviö

Nelisenkymmentä RTTL:n tukihenkilöä sai selon kilpailukyky sopimuksen ja journalistessien vaiheesta SJL:n puheenjohtajalta **Hanne Aholta** ja kriittiset mutta toiveikkaat arviot kaupallisen median tulevaisuudesta MTV:n tuoreelta toimitusjohtajalta **Jarkko Nordlundilta**.

Iltapäivällä palkittiin FAO:n **Ingrid Svanfeldt** RTTL:n ay-stipendillä ansioistaan freelancereiden edunvalvonnassa ja keskityttiin kuuntelemaan porukoiden tunnelmia yhdistyksissä ja osastoilla. Gallen-Kallellan Kullervo inspiroi Vanhan musiikkisalissa myös käyrätorvikvartetti **Golden Hornin** puhaltajia komeisiin tulkintoihin, taalinmaalaisesta valssista pohjalaiseen ralliin.

Datajournalisten Jens Finnäs i Stockholm

Tar robotar de sista journalistjobben?

Ända sedan industrialiseringens begynnelse har människan oroat sig för att maskinerna tar våra jobb. Inom media har den tekniska produktionen och distributionen gått genom stora omställningar, men hittills har innehållsproduktionen varit förbehållen mänskliga journalister. Kommer robotar att ta jobben av journalisterna?

Linus Lång intervjuar Jens Finnäs om robotjournalistik.

Finlandsbördiga Jens Finnäs är en av tre företagare bakom den Stockholmsbaserade frilansbyrån Journalism++ som hör till föregångarna i Norden när det gäller data- och robotjournalistik.

Jag intervjuar Jens Finnäs i samband med Journalism++ programmeringskurs i Stockholm. Under kursen har vi bland annat lärt oss programmera enkla nyhets-

robotar som kan skriva lokalt anpassade notiser utgående från till exempel valresultat.

Jens Finnäs anser att automatiseringen kan bidra till bättre journalistik genom att frigöra resurser på redaktionerna. Han ser helst möjligheterna i stället för hoten.

- För bara några år sedan hade det till exempel varit omöjligt för journalister att

hantera ett så omfattande material som Panamaläckan på 2,6 terabyte, säger han.

Jens Finnäs tror inte att journalister behöver oroa sig för att branschen skulle mista jobb på grund av robotjournalistikens frammarsch.

- Eller om det händer, så är det kanske inte jobb som någon kommer att sakna, konstaterar han.

Robotjournalistik kan ofta handla om att automatisera rutinmässiga uppgifter. Det är arbete som kan skötas effektivare av robotar än av människor, medan människor fortfarande är bättre på genuina journalistiska insatser.

Robotjournalistiken kommer ändå att medföra ändringar som redaktionerna kan förbereda sig på.

- Alla behöver inte kunna programmera, men det är bra om någon på redaktionen kan det eller att man vet vem man kan kontakta, säger Jens Finnäs som råd.

Han anser att många redaktioner kunde se över sina arbetssätt för att identifiera sådant som kan automatiseras. Finns det rutinkollar som görs varje år, varje månad, varje vecka eller kanske till och med varje dag? Finns det källor som regelbundet levererar material för nyheter och som det kunde löna sig att följa upp automatiskt?

Här handlar det alltså om att automatisera delar av den journalistiska arbetsprocessen, inte att låta datorer skapa en färdig slutprodukt.

- Om man vill robotisera texter och output är det mera från fall till fall, men jag tycker man kan inspireras av att det inte behöver vara enormt stora system, säger Jens Finnäs.

Finnäs talar för att leta efter enkla tillämpningar, till exempel att generera skraddarsydda artiklar för varje kommun utgående från data.

Journalism++ arbetar sedan ett drygt halvår är med ett statistiskt verktyg för att automatisera nyhetsjakten utgående från öppen data. Ett pilotcase är statistik över anmälda brott i Sverige. Den här statistiken publiceras månadsvis i 25 olika brottskategorier för alla kommuner.

- Det är 7000-8000 datapunkter varje månad där nästan alla är ointressanta, men varje månad finns det också några potentiella nyhetsingångar. Idén är att med statistikerhjälp kunna identifiera nålarna i höstacken av information och hitta metoder för att vaska fram det som är journalistiskt och lokalt intressant, säger Finnäs.

Han beskriver det som att snappa upp dom smala datapunkterna snarare än dom stora trenderna. Verktöget reagerar på avvikelser, till exempel om cykelstölderna skenar iväg på en mindre ort.

Projektet beviljades nyligen finansiering av amerikanska it-jätten Google. Verktöget ska utvecklas för att kunna användas också på annan data än brottsstatistik. Jens Finnäs är nyfiken på hur robotjournalistiken ser ut om några år då tekniken och metoderna utvecklas. Kommer man att komma förbi dom givna ämnena, såsom sport, ekonomi och väder där det finns lättdefinierad data?

- Det kommer att vara svårare men inte alls omöjligt att gå mot grejer av typen: ta ett protokoll, analysera det och skriv ett sammandrag. Vi är på väg i den riktningen men det är väldigt mycket svårare och framför allt svårt att göra journalistiskt riktigt intressant, säger Jens Finnäs.

Vad är robotjournalistik?

- Logiken är den samma som hos industrirobotar. Det handlar om att identifiera steg i arbetsprocessen som låter sig automatiseras, beskriver Jens Finnäs.

Skillnaden är att robotar inom industrin vanligen arbetar med konkret material och producerar fysiska föremål, medan de journalistiska "robotarna" är datorer som är programmerade för att skapa redaktionellt innehåll av data.

Ofta tänker man sig att det handlar om texter eller annat innehåll som genereras automatiskt för publiken, men Jens Finnäs talar för en bredare definition. Robotjournalistik kan också handla om att automatisera vissa steg i den redaktionella processen, t.ex. research eller rutinmässiga nyhetsbedömningar, anser han.

Enligt Jens Finnäs är robotjournalistik per definition datajournalistik, eftersom den är datadriven. All datajournalistik är däremot inte av robotjournalistik - datajournalister kan till exempel ofta analysera och sammanställa handlingar helt manuellt.

Barents Press Internationalin vuosikokous järjestetään vuorotellen Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Venäjällä. Tänä vuonna oli vuorossa Ruotsi ja Haaparanta.

Kuvat Timo Sipola

Turvapaikanhakijajoukkojen pohjoisille rajoille tulon syyt ja seuraukset puhuttivat Barentsin alueelle omistautuneita journalisteja.

Haaparannan kokouksen ruotsalaisia järjestäjiä (vas.) Simon Eliasson free, Tim Andersson NSD ja Marianne Hoffman Arjeplogs Nytt.

Kokoukset ovat hyvin keskustelevia. Sananvapaus on niiden kestoaiheita. Tässä puheenvuoroa käyttää muurmanskilaislähtöinen Rossia 24:n toimittaja Natalya Solovyova Moskovasta.

Muurmanskilainen Tv-21:n toimittaja Svetlana Soldatova on ollut pitkään mukana BPI:ssä. Takana oik. toinen konkari, NRK Finnmarkin aluepäällikkö Morten Ruud. Hän on toiminut myös koko BPI:n puheenjohtajana.

Ylen toimittaja Timo Sipola on Suomen Barents Pressin puheenjohtaja.

(vas) BPI Suomen puheenjohtaja Timo Sipola, BPI Venäjän puheenjohtaja Anna Kireeva, BPI Norjan puheenjohtaja Amund Trellevik ja BPI Ruotsin puheenjohtaja Tim Andersson keskustelemassa verkoston tulevaisuudesta.

Haaparannan kokous lähetettiin netissä suorana ja sen parhaat palat ovat edelleen katsottavissa järjestön nettisivuilta.

Yksi Haaparannan kokouksen pääaiheista oli media digitalisaatio. Asiaa käsittelivät (vas.) tunnettu ruotsalainen toimittaja Jack Werner, Ruotsin Journalistiliiton varapj.Ulrica Widsell ja Ylen alueellisen toiminnan päällikkö Jyri Kataja-Rahko.

Teksti **Tapio Rähä**, SJL valtuuston puheenjohtaja, RTTL puheenjohtaja 2008-2014

Kuvat **Ari-Pekka Sirviö**

Pirjo Munck

väitteli toimittajuudesta

Kun RTTL:n pitkäaikainen asiamies **Pirjo Munck** jäi eläkkeelle vuonna 2014 ei mielessä ollut keinutuoli ja kutimet, vaan väitöskirja toimittajuuden synnystä Suomessa. Pirjo kirjoitti ylioppilaaksi aikuisena, töiden ja vilkkaan arjen lomassa, jatkoi yliopistoon ja valmistui maisteriksi vuonna 2002, samana vuonna kun työpaikka liittoon aukesi. Kun Pirjo täysin palvelleena siirtyi eläkkeelle RTTL:n asiamiehen tehtävistä, tarttui hän väitöskirjansa viimeistelyyn käsiksi.

Pirjon aihevalinta varhaisesta toimittajuudesta palasi mutkan kautta jatkaamaan hänen aikaisempaa gradua, joka tutki osakuntien käsin kirjoitettuja lehtiä 1800-luvun puolivälin tienoilla. Näitä lehtiä ei painettu, vaan ne levisivät silloin puhuttuna ja sen ansiosta ne myös välttyivät sen ajan sensuurilta. Tämä aika oli

tärkeää toimittajuuden ja riippumattoman journalismin synnylle. Monet tuon ajan kirjoittajista kunnostautuivat toimittajina myös jälkeempään. Tämä gradu innosti Pirjoa lopulta jatkamaan aiheesta väitökseen saakka.

Pirjo Munck väitteli Helsingin yliopistossa perjantaina 22.4. aiheesta ”Valistajista ammattimieheksi. Toimittajien ammattilautumisen pitkä tie 1771-1921”. Vastaväittelijänä oli Raimo Salokangas ja kustoksena Juha Siltala. Yliopiston sali XII täytyi sekä nykyisistä että jo päivätyönsä tehneistä toimittajista ja liiton aktiiveista, jotka jännittivät hetkittäin kämmenet hioten Pirjon puolesta yli kaksituntisen väitöstilaisuuden ajan. Professori Salokangas, joka on tutkinut samaa aihepiiriä laajasti, ei päästänyt väittelijää liian helpolla. Tilaisuus oli arvokas ja Pirjon tutkimustyötä kunnioittava. ▶

Ainutlaatuinen tietokanta

Pirjon väitöskirja tuo sekä paljon uutta suomalaisen toimittajuuden historiantutkimukselle että luokittelee sosioekonomisesti kaikki ne toimittajat ja avustajat, jotka toimivat Suomessa tuon 150 vuoden ajanjakson aikana. Heitä oli hieman yli 2000. Tällaista tietokantaa ei ole ennen Suomessa tehty ja vain aika näyttää, kuinka paljon sitä tullaan käyttämään hyväksi alan tutkimuksissa tulevaisuudessa.

Aikaisemmin toimittajien professionalisoinnin, ammatillistumisen, on ajateltu tapahtuneen Suomessa vasta 1960-luvulla, jolloin Suomen Sanomalehtimiesten liitto solmi ensimmäisen työehtosopimuksen, Julkisen sanan neuvosto (JSN) oli perustettu ja alan yliopistollinen koulutus oli vakiintunut. Pirjon väitöskirja kuitenkin esittää, että toimittajien ammatillaistuminen ei syntynyt Suomessa kuin tyhjästä 1960, vaan sitä edelsi kymmeniä vuosia kestänyt prosessi. Se alkoi lähes sata vuotta aiemmin 1860-luvulla, jolloin lehden toimittaminen muuttui kokopäiväiseksi palkkatyöksi. Kehitys jatkui päämäärätietoisten ja yhteiskunnallisen roolinsa tiedostavien ammattitoimittajien ansiosta, jotka nousivat helsinkiläisten lehtien johtoon, ja jo vuonna 1921 toimittajuus vastasi pääpiirteittäin muita professionaalisia ammatteja.

Yhteistoiminta

Pirjo Munck kartoittaa väitöksessään erinomaisella tarkkuudella myös toimittajien ammatillisen yhteistoiminnan ensiaskeleet 1800-luvun lopun yleisistä lehtimieskokouksista, poliittisten lehtimiesyhdistysten kautta aina valtakunnallisen Suomen Sanomalehtimiesten Liiton (vuodesta 1991 lähtien Suomen Journalistiliitto) perustamiseen saakka. On lähes johdatusta, että myös Suomen Journalistiliiton suurhanke, liiton historia, on saanut tuulta purjeisiinsa viime vuosina. Luulena, että myös tästä on osin kiittäminen Pirjoa. Ensimmäinen osa historiasta on valmiina ja toista aletaan näinä aikoina työstää. Pirjon väitöskirja on upea aloitus tälle suomalaisen toimittajuuden ja ammattiyhdistysliikkeen historiakirjoitukselle. Siihen mihin Pirjon tutkimus ajallisesti loppuu, alkaa Suomen Journalistiliiton (SJL) historia.

Pirjon mukaan väitöskirjan tekeminen toimittajuuden synnystä oli matka suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen kehitykseen. Samalla vahvistui näkemys, että journalisti ja journalistit ovat demokratialle välttämättömiä. Poliittiset sidoksetkaan eivät tee journalismia huonoksi, kunhan lukija tietää, mistä näkökulmasta aihetta on lähestytty, Pirjo Munck sanoo.

Tahtonainen

Hämmästyttävät ovat voimavarat ja tahto ihmisellä, joka aikuisena käy lähes koko opintokaaren läpi – tohtoriksi saakka – töiden ohella. Hatut nousevat, kun Pirjosta on puhe. Väikkäri harvoin syntyy ilman verta, hikeä ja kyyneliä, eikä syntynyt tämäkään. Usko oli mennä useita kertoja, mutta peräänantamattomuus ja läheisten tuki veivät läpi vaikeuksien.

Pirjon karonkka oli liikuttava lämmössään. Silmät kostuivat ja nauru raikui kun juhlaväki puhui ja esiintyi juuri väitelleelle.

Pirjo omistaa väitöstutkimuksensa vanhemmilleen, ”joilla ei koskaan ollut samantaisia mahdollisuuksia opiskeluun kuin minulla on ollut”. Pirjo käytti tämän mahdollisuuden upeasti. Toimittajat kiittävät. •

MOT:n jäsenmatkalla Riiassa pohdittiin mm.miten kilpailukyky sopimus vaikuttaa MOT:n jäseniin. Matkalle osallistui parikymmentä jäsentä.

Mitä tapahtuu työehdoillemme?

MTV:n ohjelmatyöntekijät ovat vuosien varrella joutuneet kohtaamaan erilaisia työyhteisön muutoksia. Massiiviset muutokset alkoivat jo 2000-luvun alkupuolella kun niin sanottu tekniikan väki ulkoistettiin. Sen jälkeen muutoksia on toteutettu kiihtyvää vauhtia. Työntekijät työskentelevät useiden eri yhtiöiden kautta. Viimeisimpänä muutoksena koko uutistoimituksen ulkoistaminen Mediahub Helsinkiin, joka on MTV:n omistama yhtiö.

Vuonna 2005 tehty tekniikan väen ulkoistaminen heikensi merkittävästi työntekijöiden etuja. Directors Cutin entinen pitkäaikainen luottamusmies **Seppo "Poju" Seppänen** onkin varoitellut laajenevien ulkoistusten vaikutuksista jo pitkään.

- Uhka on tuotu julki, mutta onko siihen osattu varautua. Tämmöistä voi tapahtua ja se on laillisesti ihan mahdollista, kun yrityskauppoja tehdään, sanoo Seppänen.

Hänen mielestään ennakoinnin paikka olisi ollut jo heti ensimmäisen ulkoistuksen jälkeen. Yritysjärjestelyjä voidaan

tehdä missä yhtiössä tahansa. Ja ne voivat johtaa työehtoshoppailuun, jossa työnantaja voi valita itselleen mieluisimman työehtosopimuksen. Se voi olla edessä myös MTV:n uutisia tekeville, joita muuten on sopimuksen piirissä enää noin satakunta. Yritysjärjestelyihin kannattaa varautua myös muualla.

Edunvalvonnan monta merkitystä

MOT:n tehtävänä on toimia työpaikalla edunvalvojana. Edunvalvonta on sana kiinnostava, toisille se merkitsee sitä, että saavutetuista eduista ei tingitä ja toisille se näyttäätyy jo kirosanana, koska toivottaisiin neuvottelevampaa otetta ja ymmärrystä myös työnantajan ratkaisuille. Allekirjoittaneelle se merkitsee sitä, että vaikeassa tilanteessa pyritään löytämään ratkaisu, jossa ikävistä vaihtoehdoista valitaan se, jonka kanssa pystytään elämään.

MTV on tunnettu siitä, että työehdot ovat olleet hyvät, alan parhaimmistoa. Nyt olemme uuden, ja myönnettäköön, myös todella vaikean tilanteen edessä. Uhkana

on, ettei työehtosopimuksemme enää saa jatkoa. Tavoitteemme tietysti on, että MTV:n oma työehtosopimus säilyisi tai ainakin se, että tilalle neuvotellaan kokonaan uusi. Yhtenä vaihtoehtona on, että työnantaja ilmoittaa ottavansa käyttöön elokuva- ja tv-tuotantoyhtiöiden työehtosopimuksen. Sen piiriin kuuluvat jo mm. Director's Cutin työntekijät.

Kilpailukyky sopimusneuvottelujen, Kikyn luoma tilanne työajan pidentymiseen tuo myös omat haasteensa. Viime vuoden kevään yt-neuvotteluissa pidensimme jo työaikaamme kun luovuimme seitsemänestä lomaviikosta, olisiko meidänkin liisättävä vielä 24 tuntia työaikaan vuodessa. En usko, että siihen on kovin moni jäsenistämme valmis, mutta kiitettävän luovia ratkaisuja sen suhteen on kuitenkin esitelty, mikäli edessä on se kuuluisa pakko.

Näillä mennään, kevättä ja kesää kohden.

Sari Korpela-Välisaari
puheenjohtaja
MTV:n ohjelmatyöntekijät

Kuva ja teksti Leena Korsumäki

Prahan kevät ei ollut kuumimmillaan eikä kuivimmillaan, kun YOT:n Pasilan osaston 43-henkinen matkaryhmä vieraili kaupungissa 15.-18.4.

Pasilalaiset Prahan keväässä

Sateinen sää ei estänyt matkalaisia nauttimasta tulevan Tšechian (Kotuksen mukaan suomeksi edelleen Tšekki) pääkaupungin kauneudesta, hienosta arkkitehtuurista, halvasta tšekkioluesta ja hyvästä seurasta. Joillekin käynti oli ensimmäinen, toisille edellisen vierailun aikana maa oli vielä rautasiripun takainen Tšekkoslovakia ja muille kertoja oli siltä väliltä.

Oppaanamme toimi **Jari Aula**, jolle Praha on kuin toinen kotikaupunki. Kielen ja kulttuurin tunteva Jari vei ryhmän muun muassa Prahan linnalle, jonka kuuluisimpia tapahtumia lienee ns. defenestratio, jota pidetään Kolmikymmenvuotisen sodan alkutapahtumana. Vuonna 1618 uskonnonvapauden rajoittamisesta raivostunut protestanttien joukko tunkeutui linnaan ja heitti ulos ikkunasta kaksi katolista linnanheraa. Vaikka miehet säilyivät hengissä 15-metrisestä pudotuksesta laskeuduttuaan ikkunan alla olleeseen lantakasaan, böömiläisten sisäinen uskonnosta leimahtanut kahakka laajeni lopulta Euroopan laajuisiksi näännytysodaksi.

Yhteiseen ohjelmaan kuului myös yhteisöllinen Prahan kuuluisimmassa olutravintolassa U Flekussa, jossa tutustuttiin tuhtiin böömiläiseen ruokaan, sekä iltaristeily jazz-tunnelmissa Vltava-joella. Tilaamattomana ohjelmanumerona jouduimme ennen risteilyn alkua seuraamaan poliisin kovaotteista pidätysoperaatiota venelaiturilla.

Asiaa ja ay-toimintaakaan ei unohdettu. Kokoustimme hotellin hulppeassa aamiaissalissa haarnisko-

jen keskellä. YOT:n puheenjohtaja **Hilla Blomberg** kertoi YOT:n toiminnasta ja houkutteli mukaan tukihenkilötoimintaan, etenkin, jos yksiköstä tukihenkilö puuttuu.

Arto Nieminen alusti talouspoliittista keskustelua, ts. sekä Satosen työryhmän kuulumisia että kilpailukyky-/yhteiskuntasopimusneuvottelua. Satosen työryhmältä lienee yksimielistä selvitystä turha odottaa, koska ryhmässä on jäseniä, joilla on alusta lähtien ollut tietty betoniin valettu kanta Yleisradiosta, eikä se muutu. Sopimusneuvotteluissa liittojen välillä puolestaan oltiin kokoushetkellä vielä kyttäysasemissa, kuka lähtee polunavaajaksi. SAK:n puolelta tätä roolia on työnnetty Akavan ja STTK:n suuntaan.

Paluupäivänä olivat vuorossa tutustumiset Tšekin radioon ja televisioon. Yleisradioyhtiöt ovat erillisiä yhtiöitä ja sijaitsevat eri puolilla kaupunkia, joten jakaannuimme ennakoilmoittautumisten mukaan kahteen ryhmään.

Tšekin radio (Český rozhlas) perustettiin Tšekkoslovakian radiona 1923, eli ikää on jo yli 90 vuotta. Nykyisissä tiloissa on toimittu 1930-luvulta lähtien (vanha pääsisäänkäyntiala hienoa marmoria), ja samalle tontille valmistui uudisrakennus 2000-luvun alussa (ainakin allekirjoittaneen mielestä sisätiloissa vähemmän hienoa paljasta harmaata betonia). Yksi mielenkiintoisimmista piirteistä uudisrakennuksessa olivat teräsjouset, jotka estävät rakennuksen alla kulkevien metrolinjan aiheuttamaa tärinää. Tämä herätti

keskustelua, onko kehäradan vaikutukset on otettu huomioon uusien kuunnelmastudioiden rakentamisessa Pasilan studiolaloon.

Historiansa aikana radion työntekijät ovat nousseet kapinaan niin saksalaisia kuin neuvostoliittolaisia miehittäjiä vastaan 1945 ja 1968 eikä ilman henkilöuhreja ole säästetty.

Radiolla on nykyisin noin 1400 työntekijää. Valtakunnallisia FM-kanavia on neljä, mm. uutiskanava Radiožurnál, alueellisia kanavia 13 ja neljä digitaalista kanavaa (mm. nuorisokanava sekä jazzkanava). Radiolla on oma sinfoniaorkesteri, jazzorkesteri sekä nuorisokuoro. Radiolupa maksaa 135 kruunua (noin 1,6 euroa) kuukaudessa. Arkistoinen digitoinnissa ollaan Yleä edellä, kaikki arkistoidut radionauhhat on saatu digitoitua.

Tšekin televisio (Česká televize) on nyky muodossaan perustettu vuonna 1992. Tšekkoslovakian television ensimmäisen koelähetys lähetettiin 1953 ja säännölliset lähetykset alkoivat 1954. Nykyisin kanavia on kuusi: ČT1, ČT2, ČT24, ČT4 Sport, ČT art, ČT :D (lapsille). Lisenssimaksu on 135 kruunua (noin 5 euroa) kuukaudessa.

Televisiolla ei ole omia kameramiehiä, studiottiimi ostetaan ulkopuolelta. Sen sijaan televisiolla on oma kahden hengen palokunta. Käynnillä huomio kiinnittyi muun muassa isoon lavastamoon, jossa on peräti pari sataa työntekijää. [Kiitos **Gabriela Sieniawskalle** huomioista televisiovisiitiltä.]

Kuva Leena Korsumäki

Minulla oli suuri kunnia saada olla yli neljäkymmenen ihmisen matkaoppaana keväisessä keskieurooppalaisessa kaupungissa. Toistan tuon äskeisen, siis keskieurooppalaisessa kaupungissa, sillä sitä Praha on. Praha sijaitsee Wienistä luoteeseen suunnilleen yhtä lännessä kuin Keski-Ruotsi tai Italian maakunta Campania, ainoastaan hiukan idempänä kuin Palermo. Tukholma on aavistuksen idempänä kuin Bratislava, Slovakian pääkaupunki, ja Turku sijoittuisi Keski-Euroopassa Slovakian ja Ukrainan rajalle. Suomi on itäinen maa, ei Tšekki (tai Slovakia) niiden kansojen slaavilaisuudesta huolimatta. Yli neljä vuosikymmentä Neuvostoliiton yliherruutta ovat saaneet monet mieltämään tšekit itäeurooppalaiseksi kansaksi. Vajaa puoli vuosisataa itäistä herruutta on kuitenkin melko vähän verrattuna sitä edeltäneeseen vuosihanteen, kun tšekkien esi-isät ja he itse ovat eläneet läntisen kulttuurin ja kristinuskon piirissä sekä käyttäneet latinalaista kirjaimistoa kielessään.

Moni matkalaisista oli positiivisen ällistynyt Prahan moninaisuudesta, kulttuurista, historiasta, huokeasta hintatasosta, ylipäättänsä siitä, mitä kaikkea oli tarjolla. Ilma oli mitä otollisin matka-ajankohtaan nähden, ja Kampan saari tuntui sijainniltaan sopivalta. Tšekin alue, ja erityisesti sen läntinen osa eli Böömi, sijaitsee maantieteellisesti kattilassa, vuorten ympäröivällä pienellä alueella. On hämmästyttävää, että niin pienelle alueelle mahtuu niin monenlaista nähtävää. Vielä toisen maailmansodan jälkeenkin on sanottu, että se, joka hallitsee Prahaa, hallitsee myös Eurooppaa. Kolme päivää oli todella lyhyt, mutta kuitenkin riittävän pitkä aika päästä kaupunkiin käsiksi.

Lauantai-illan pyhiinvaelluskohteemme oli illan ruokailun osalta kaupungin ehkä tunnetuin olutravintola U Fleků. Ensimmäinen kirjallinen maininta oluthuoneesta on peräti vuodelta 1499, jolloin sen nimi oli U dvoustrak (kahden harakan luona). Useiden omistajavaihdosten jälkeen ravintola siirtyi 1762 Jakub Flekovskýn suvun omistukseen. Vuonna 1843 alettiin panna Flekůn omaa 13° -asteista tummaa lageria, jota nautitaan edelleen. Kyseinen herkkä on ensin karamellinmakuinen, mutta maku muuttuu suussa sulavasti humalaisen-täyteläiseksi. Vuonna 2008 kyseistä olutta juotiin 2630 hehtolitralta (x100 = 263000 l). Kommunistaikaan U Fleků oli kansallistettu, mutta sai silti toimia. Paikassa on useita erilaisia tiloja, mm. ruokailu- ja laulusaleja sekä hevostastanjojen ympäröimä terassi sisäpihalla. Lisäksi ravintolassa järjestetään kabaree-ohjelmaa ja siellä voi kuunnella elävää musiikkia, etupäässä

turistilaumoille tarkoitettua torvi- ja haitarinoittoa. Yhteensä Flekussa on noin 1200 paikkaa. Satoja tuhansia turisteja käy siellä vuosittain, toisinaan se on ylittänyt. Nykyinen panimomestari on nimeltään Ivan Chromosil.

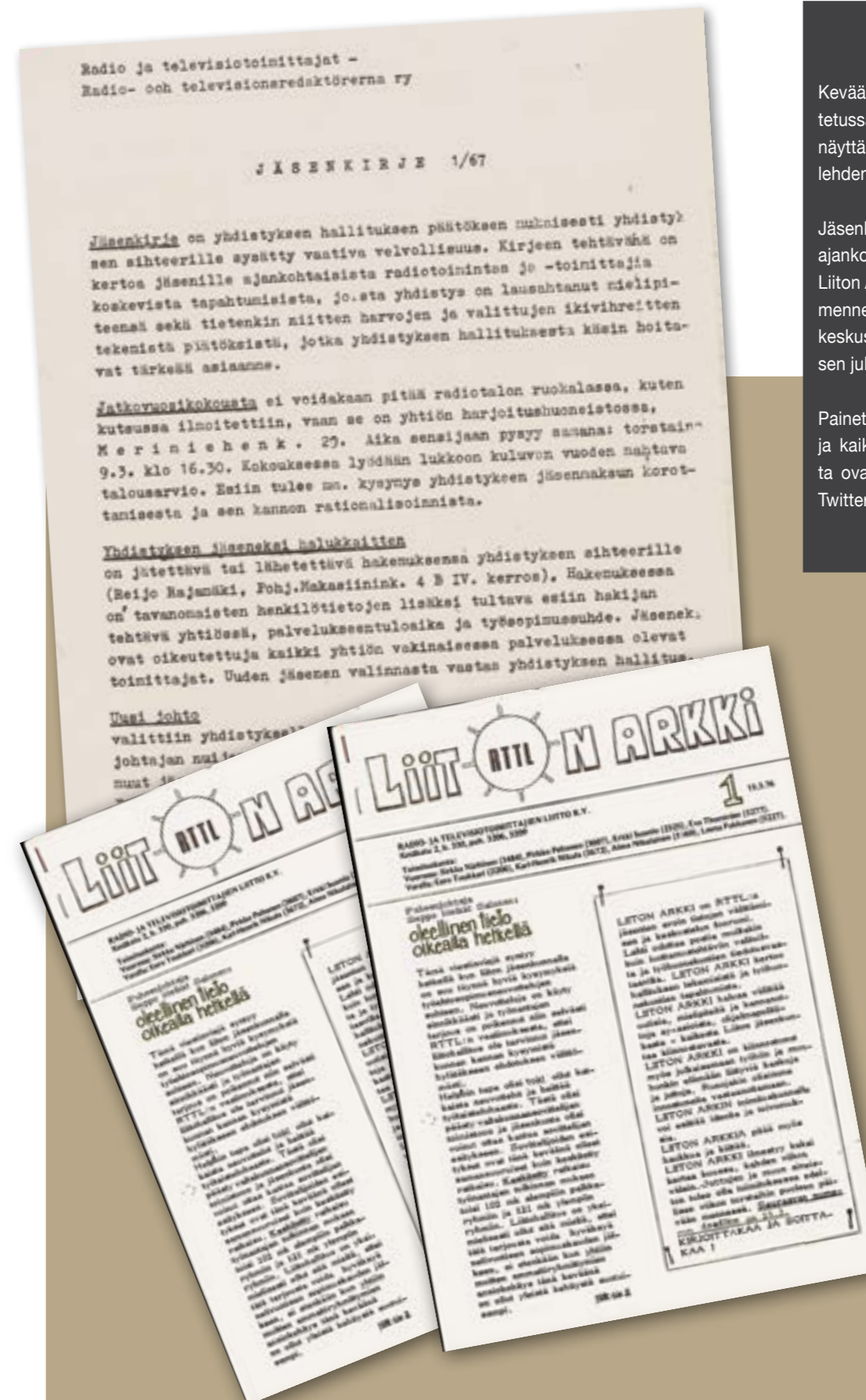
Maanantaisena retkikohteena oli osalle ryhmäläisistä Tšekin Radio. Se sijaitsee Vinohradyn kaupunginosassa Praha 2:ssa. Paikka on myös historiallinen, sillä sen ympärillä käytiin taisteluja vuosina 1945 ja 1968, jolloin SEV-maiden tankit tunkeutuivat Prahaan. Tapahtumista on muistona seinissä näkyviä luodinreikiä. Tiukan, mutta asiallisen osallistujalistan tarkastamisen jälkeen meidät vastaanotti Tšekin Radion kansainvälisen osaston opastuksista vastaava Martin Vejvoda. Hän esitteli meille mm. klassisen musiikin kanavan Radio Vltavan ja uutiskanava Radio Žurnalin työtiloja. Tilaa radiolla riittääkin, sillä se on levittäytynyt kokonaiseen kortteliin. Radiolla on myös omat musiikkistudionsa. Tšekin Radion yksinkäyttöästä en tiedä, mutta ohi kulkiessamme näin ainakin äänityksikössä toimittajan työstämässä ohjelmaa teknisen henkilökunnan avustamana.

Tšekkoslovakian Radion ensimmäinen lähetys oli 18.5.1923, siis hieman yli kolme vuotta aiemmin kuin Suomessa. Radiolla on myös paikallistoimintaa, paikkakuntina mm. Brno, Zlín, České Budějovice, Hradec Králové, Olomouc, Ostrava, Pardubice Plzeň, Karlovy Vary ja Liberec. Kahdeksan kanavan lisäksi radio tarjoaa meikäläistä Elävää Arkistoa (Archiv rozhlasu) ja Areenaa tarjoavat palvelut. Uutisissa toimii erikseen kotimaan-, ulkomaan-, urheilu- ja taloustoimitus sekä meteorologipalvelu.

Radiolla on myös oma kirjakauppa. Vanhalla puolella on käytössä mm. paternoster-hissi, jollainen löytyy Suomessa mm. eduskuntatalosta. Vajaan tunnin kieroksen aikana emme ehtineet kovinkaan seikkaperäisesti tutustumaan radioon ja sen tiloihin tai työskentelytapoihin. Tilat vaikuttivat melko väljiltä, eikä maisemakonttoreita näkynyt kuin uutiskanavalla. Tekniikan osalta Tšekin Radiossa on käytössä digitekniikka, kuten meillä Suomessa. Eri kanavilla on äänessä toimittajia ja juontajia, klassisen musiikin kanava Radio Vltavalla on myös kuuluttajia.

Jari Aula, opas

Liiton Arkki on jo vireä nelikymppinen. Sen edeltäjää, ajankohtaista jäsenkirjettäkin julkaistu kohta 50 vuotta.

Kevään 2016 ensimmäisessä, uudistetussa Liiton Arkkissa on paikallaan näyttää mistä lähdettiin nykyisen jäsenlehden tielle.

Jäsenkirjeenä vuodesta 1967 ilmestynyt ajankohtaiskatsaus kehittyi monistetuksi Liiton Arkki -lehtiseksi maaliskuuhun 1976 mennessä. Avoin tietojen välittämisen ja keskustelun foorumi, painotettiin jo silloisen julkaisun kanssa.

Painetun Arkin lisäksi, kaikille jäsenille ja kaikelle toiminnalle avoimia foorumeita ovat NettiArkki, RTTL:n Facebook- ja Twitter-tili. Somettamisiin!

Avoimessa yhteiskunnassa on kysymys siitä, että ihmisillä on mahdollisuus olla toista mieltä.

Sananvapauden puolustaminen on intellektuellien tehtävä – meidän tulee kirjoittaa ja puhua.

Jörn Donner, Vikesin lahjoittaja

**Vikes toimii siellä,
missä sananvapaus on uhattuna!**

LAHJOITA VIKESILLE

Halutessasi voit suunnata lahjoituksesi jollekin hankkeistamme.

Kiinnostaako yhteisömedian tukeminen Tansaniassa?

Median tukeminen Somaliassa?

Elokuvakoulun tukeminen Myanmarissa?

Voit tukea sananvapauttamme kehittyvissä maissa myös kuukausilahjoituksella.

Yrityksesi tai organisaatiosi voi myös auttaa lahjoittamalla ja ryhtymällä Vikesin yhteistyökumppaniksi.

WWW.VIKES.FI/LAHJOITA

Viestintä ja kehitys-säätiö Vikes tukee sananvapautta yhdessä paikallisten ja kansainvälisten kumppanien kanssa Aasiassa, Afrikassa, Euroopassa ja Latinalaisessa Amerikassa.

Kehitämme tutkivaa journalismia Nepalissa ja Nigeriassa, autamme journalisteja verkostoitumaan Kaukasian konfliktialueilla, uudistamme Somalian kansallista televisiota. Ja paljon muuta. Olemme mukana siellä, missä meitä eniten tarvitaan.

VIKES

Viestintä ja kehitys-säätiö

Siltasaarenkatu 16,
PL 252,
00531 Helsinki

www.vikes.fi

